

Prameny práva civilního letectví

4 úrovně právní regulace:

1. mezinárodní právo veřejné;
2. mezinárodní standardy, doporučeními a postupy (ICAO);
3. právo EU;
4. vnitrostátní právní úprava.

Ad 1. mezinárodní právo veřejné

Mezinárodní obyčeje

- Příliš se nezažily
- Princip suverenity státu ve vzdušném prostoru byl kodifikován již v roce 1919

Ad 1. mezinárodní právo veřejné

Mezinárodní smlouvy

- Mnohostranné
 - Dvoustranné (o letecké dopravě / o letecké bezpečnosti)
 - Dohody podle čl. 83bis Chicagské úmluvy
- ICAO a sjednávání mezinárodních dohod

Ad 3. právo EU

- sdílená pravomoc
- 1987 1. liberalizační balíček
- 1992 směrnice Rady (91/670/EHS) o vzájemném uznávání licencí pro výkon funkcí v civilním letectví

Ad 3. právo EU

- 1992/2002/2008 Provozní bezpečnost
 - Letiště
 - Osvědčování osob a uznávání licencí ze třetích zemí
 - Šetření leteckých nehod a incidentů a hlášení událostí
- 2008 Ochrana civilního letectví před protiprávními činy
- 2004 Letecké služby a ATM
- 1987/2008 Letecká doprava a (de)regulace trhu
- 2004 Odpovědnost leteckého dopravce a práva cestujících
- Ochrana životního prostředí (hluk 2014)

Ad 4. vnitrostátní právo

Ve vztahu k právu EU:

- Autonomní ustanovení,
- Ustanovení, která provádí a doplňují právo EU,
- Kompetenční ustanovení,
- Sankční ustanovení.

Ad 4. vnitrostátní právo

- zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 108/1997 Sb. kterou se provádí zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví,
- vyhláška č. 410/2006 Sb. o ochraně civilního letectví před protiprávními činy a
- vyhláška č. 466/2006 Sb., o bezpečnostní letové normě.

Ad 4. vnitrostátní právo

+ další:

- Správní řád
- Zákon o přestupcích
- Trestní zákoník
- Zákon o ochraně veřejného zdraví
- OZ
- ...

+

“Letecké předpisy”

“předpisy řady L”

Ad 2. SARPs

čl. 37

...státy budou „spolupracovati k dosažení co možno nejvyššího stupně jednotnosti v úpravách, normách, řízeních a organizaci, týkajících se letadel, personálu, leteckých tratí a pomocných služeb, všude tam, kde tato jednotnost usnadní a zdokonalí létání.“

K tomuto cíli má ICAO právo tvořit a měnit „mezinárodní normy a doporučované předpisy a řízení“.

Ad 2. SARPs

“standards and recommended practices” +
“procedures”

-> Standardy, doporučení a postupy

-> vydávají se prostřednictvím “příloh” k
Chicagské úmluvě

- Příloha č. 1 Způsobilost leteckého personálu
- Příloha č. 2 Pravidla létání
- Příloha č. 3 Meteorologie
- Příloha č. 4 Letecké mapy
- Příloha č. 5 Používání měřících jednotek v leteckém a pozemním provozu
- Příloha č. 6 Provoz letadel
 - část I Obchodní letecká doprava – letouny
 - část II Provoz všeobecného letectví
 - část III Obchodní letecká doprava – vrtulníky
- Příloha č. 7 Státní příslušnost letadel a poznávací značky letadel
- Příloha č. 8 Letová způsobilost letadel
- Příloha č. 9 Zjednodušení formalit
- Příloha č. 10 Letecká komunikační služba
- Příloha č. 11 Letecké provozní služby
- Příloha č. 12 Pátrání a záchrana
- Příloha č. 13 Šetření leteckých nehod
- Příloha č. 14 Letiště
- Příloha č. 15 Letecká informační služba
- Příloha č. 16 Ochrana životního prostředí
- Příloha č. 17 Ochrana mezinárodního civilního letectví před protiprávními činy
- Příloha č. 18 Přeprava nebezpečného nákladu
- Příloha č. 19 Řízení bezpečnosti

Co to je? -> rezoluce Shromáždění ICAO A1-31

- *„[m]ezinárodní standard představuje jakýkoliv požadavek na fyzické vlastnosti, konfiguraci, materiál, letové vlastnosti, personál nebo postupy, jehož jednotná aplikace **je nezbytná** pro bezpečnost nebo pravidelnost mezinárodního leteckého provozu a **jímž se členské státy musí řídit** [will conform] v souladu s Úmlouvou o mezinárodním civilním letectví.“*
- *Doporučení je pak „jakýkoliv požadavek na fyzické vlastnosti, konfiguraci, materiál, letové vlastnosti, personál nebo postupy, jehož jednotná aplikace **je žádoucí** v zájmu bezpečnosti nebo pravidelnosti mezinárodního leteckého provozu a **u něhož členské státy budou usilovat o jeho dodržování** [will endeavour to conform] v souladu s Úmlouvou o mezinárodním civilním letectví.“*

Kdo je vydává?

Rada ICAO (standards a doporučení)

Letecká komise (postupy)

Jak je vydává?

NE ratifikace!

ale

Zvláštní postup; pokud se státy nevyjádří proti, změna (Příloha) nabude platnosti a účinnosti

Čl. 38 Chicagské úmluvy

Státy mají povinnost oznamovat odchylky od

- *standardů*

- *postupů*

a mohou i od *doporučení*.

Kdy?

if the state „*finds it impracticable to comply in all respects*“

Co jsou SARPs/Přílohy zač?

1. Nejsou závazné, ale není možné je ignorovat
2. Standardy a postupy jsou závazné, doporučení ne

Ad 1

Jiefang Huang:

- Závazek k co největší míře jednotnosti

Ruwantissa Abeyratne:

“who cares”

Je to akademická debata, ve skutečnosti si nikdo nemůže dovolit SARPs ignorovat.

Je to normativní text?

Nebo jednostranný akt mezinárodní organizace?

„závazná nařízení (...), mezinárodní standardy a technické normy, jež se členské státy (...) již pouhou účastí na zakládací smlouvě předem zavázaly vnitrostátně aplikovat...“

ČEPELKA a ŠTURMA, s. 504.

„[d]oporučující (nezávazný) charakter aktů mezinárodních organizací (...) nevylučuje, aby tyto akty vyvolávaly určité dílčí právní následky, a to v míře, kterou je třeba specifikovat případ od případu.“

Malenovský, s. 191

Recepce SARPů

1. Pokud by to byl normativní text
2. Pokud by to byl jednostranný akt mezinárodní organizace

Tj. Debata přestává být akademická, když jde o formu recepce do vnitrostátního práva

Tam, kde SARPs jsou už provedeny právem EU, splývá adaptace práva EU a Příloh k Chicagské úmluvě

Ale

Pořád zůstává povinnost oznamovat odchylky ICAu

Kdyby to byla součást normativního textu Chicagské úmluvy...

Je Chicagská úmluva “smlouvou podle čl. 10
Ústavy”?

- smlouva musí být ratifikovaná,
- souhlas k její ratifikaci musí dát Parlament,
- musí být řádně vyhlášena a
- Česká republika jí musí být vázána.

+ self-executing

Kdyby to byl jednostranný akt MO...

„...rozhodnutí mezinárodní organizace vydané na základě mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu.“ (ZCL)

Mezi prameny mezinárodního práva veřejného ve čl. 38 Statutu Mezinárodního soudního dvora uvedeny nejsou

-> bude vyžadována adaptace obsahu do vnitrostátního práva

-> zákon o civilním letectví

“prováděcí právní předpis”

X

“prováděcí předpis”

- § 7 odst. 8 (vymezení tzv. „předpisové základny“ – „předpisy určené pro schvalování typu mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu“),
- § 8 odst. 3 (podmínky letové způsobilosti jednotlivých druhů letadel),
- § 9 (způsobilost individuálně vyrobeného výrobku),
- § 10 odst. 4 (kontroly letové způsobilosti),
- § 12 odst. 1 c) (požadavky na bezpečnost letadla provozovaného ve vzdušném prostoru ČR),
- § 12 odst. 2 písm. b) (povinnost přistavit letadlo ke kontrole),
- § 12 odst. 3 (způsob vedení záznamů o letadle),
- § 15 odst. 2 (zkušební létání),
- § 16 odst. 1 a 2 (letová způsobilost letadlových částí),
- § 20 odst. 3 (průkazy způsobilosti leteckého personálu),
- § 22 odst. 8 (zdravotní způsobilost),
- § 25 odst. 3 (technické a provozní podmínky jednotlivých druhů letišť),
- § 26 odst. 2 (technické a provozní podmínky provozu letišť),
- § 35 odst. 1 a 3 (plochy určené ke vzletům a přistáním),
- § 44 odst. 1 (pravidla létání),
- § 45 odst. 4 (druhy leteckých služeb a činností),
- § 47 odst. 2 (technické požadavky na poskytování leteckých služeb),
- § 53 odst. 2 (postupy při donucení k opuštění zakázaného prostoru),
- § 67 odst. 4 (náležitosti osvědčení leteckého provozovatele),
- § 74 odst. 3 (letecké práce),
- § 76 odst. 3 (letecké činnosti).

vyhláška č. 108/1997 Sb.

„Podrobnosti k provedení ustanovení § 8 odst. 3, § 9, § 10 odst. 4, § 12 odst. 1 písm. c) a odst. 3, § 15 odst. 2, § 20 odst. 3, § 22 odst. 2 a 9, § 26 odst. 2, § 39 odst. 2, § 44 odst. 1, § 47 odst. 2, § 53 odst. 2, § 55 odst. 4, § 80 odst. 2 a § 85 odst. 3 obsahují předpisy (standardsy a doporučení) vydané na základě článku 37 Úmluvy o mezinárodním civilním letectví, ve znění přijatém Českou republikou zastoupenou Ministerstvem dopravy a spojů.“

(poznámka pod čarou)

- § 8 odst. 3 — Příloha č. 8,
- § 9 — Příloha č. 8,
- § 10 odst. 4 — Příloha č. 8,
- § 12 odst. 1 písm. c) — Přílohy č. 2 a 16,
- § 12 odst. 3 — Příloha č. 6,
- § 15 odst. 2 — Přílohy č. 2 a 6,
- § 20 odst. 3 — Příloha č. 1,
- § 22 odst. 2 — Příloha č. 1,
- § 22 odst. 9 — Příloha č. 1,
- § 26 odst. 2 — Příloha č. 14,
- § 39 odst. 2 — Přílohy č. 14 a 10,
- § 44 odst. 1 — Příloha č. 2,
- § 45 odst. 4 — Přílohy č. 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13 a 15,
- § 47 odst. 2 — Přílohy č. 10 a 11,
- § 53 odst. 2 — Příloha č. 2,
- § 55 odst. 4 — Příloha č. 13,
- § 80 odst. 2 — Příloha č. 18,
- § 85 odst. 3 — Příloha č. 17.

§ 102 odst. 2 ZCL

„provozovatelé letišť a leteckých staveb, osoby pověřené provozováním leteckých služeb, provozovatelé leteckých činností a ostatní osoby zúčastněné na civilním letectví jsou povinni dodržovat letecké předpisy, které jsou v souladu s mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, vydávány

- a) Mezinárodní organizací pro civilní letectví,*
- b) Sdružením leteckých úřadů podle předpisů Evropské unie, a*
- c) Evropskou organizací pro bezpečnost leteckého provozu EUROCONTROL,*

a to ve znění přijatém Českou republikou zastoupenou Ministerstvem dopravy.“

§ 102 odst. 2 ZCL

*„provozovatelé letišť a leteckých staveb, osoby pověřené provozováním leteckých služeb, provozovatelé leteckých činností a ostatní osoby zúčastněné na civilním letectví jsou **povinni dodržovat letecké předpisy**, které jsou v souladu s mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, vydávány*

- a) **Mezinárodní organizací pro civilní letectví**,*
- b) Sdružením leteckých úřadů podle předpisů Evropské unie, a*
- c) Evropskou organizací pro bezpečnost leteckého provozu EUROCONTROL,*

*a **to ve znění** přijatém Českou republikou zastoupenou Ministerstvem dopravy.“*

Co jsou “letecké předpisy”?

<http://lis.rlp.cz/predpisy/predpisy/index.htm>

Korelace Přílohy <-> letecké předpisy

ALE:

- vtahování textu, který je v původním textu Přílohy označen jako „doporučení“ nebo „poznámka“ do textu předpisu
- doplňování kompetencí
- upravování definic
- přímé nebo nepřímé doplnění adresátů práv a povinností.
- + „národní doplňky“

-> Je to stanovení povinnosti nebo zmocnění k sekundární normotvorbě?

- na základě zákonného zmocnění,
- k provedení zákona (předpis ministerstva by tedy neměl provádět nic, k čemuž není zmocněn v zákoně),
- v mezích zákona (zákon a jeho právní úprava představuje limity pro tvůrčí aktivity ministerstev).

Nález sp. zn. Pl. ÚS 8/02

- za **formální** považuje např. název, právní sílu, publikaci atd.
- za **obsahové** považuje abstraktnost – třída jednání, obecný charakter – ne individuální subjekt, trvalost v čase – opakovatelnost aplikace atd.
- za **funkcionální** považuje otázku praktického plnění funkce právního předpisu, tj. regulace chování subjektů právních vztahů.

Je stanovení povinnosti v § 102 odst. 2 ZCL
dostačující?

Nedochází k porušení ústavního pořádku?

Ale:

ONO TO FUNGUJE...

Pokud bychom chtěli dovodit, jak si na výše položené otázky odpovídá samo Ministerstvo dopravy, a porovnali texty českých leteckých předpisů s jejich (anglickými) originály, zřejmě budeme muset s ohledem na rozsah prováděných změn dojít k závěru, že toto ustanovení je v praxi skutečně používáno jako zmocnění k normotvorbě.

Co na to česká judikatura?

rozsudek Městského soudu v Praze, č.j. 6 A 8/2012
– 30

-> nezpochybňuje existenci “Annexů” a povinnosti
uložené v § 102 odst. 2

Ale:

Soud odkazuje na “Annex”, ale cituje z “leteckého
předpisu”

Není to technická norma?

aneb

Můžeme “zezávaznit” nezávazný dokument?

sp. zn. Pl. 40/08 :

“ve vztahu k plnění požadavků příslušného předpisu se odkazovaná norma nebo její část stává závaznou“

Jak by to tedy měla ČR dělat?

- zákonem
- vyhláškou

Ale je to reálné?

Co kdyby ICAO změnilo charakter Příloh a stala se z nich součástí normativního text úmluvy?

Thomas Buergenthal:

Funguje to jen proto, že to státy dělají dobrovolně.